

بررسی رفتار اطلاع‌یابی بافت محور دانشجویان دانشگاه خوارزمی

اغول بی‌بی شیخ: کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه خوارزمی، (نویسنده مسئول) jamileh_66@yahoo.com

نصرت ریاحی نیا: استاد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه خوارزمی

یزدان منصوریان: دانشیار دانشگاه خوارزمی

چکیده

زمینه و هدف: پژوهش حاضر باهدف بررسی رفتار اطلاع‌یابی بافت محور دانشجویان دانشگاه خوارزمی در جستجوی اطلاعات علمی موردنیاز خود و عوامل مؤثر بر رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان در داخل دانشگاه انجام شده است.

روش پژوهش: روش پژوهش توصیفی و از نوع کاربردی است. جامعه آماری، کلیه دانشجویان در حال تحصیل دانشگاه خوارزمی در زمان انجام پژوهش را شامل می‌شود. نمونه پژوهش شامل ۱۹۶ دانشجو است که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شده‌اند. به منظور گردآوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته با پایایی ۰/۸۲/۶ و روایی از نظر اساتید محترم استفاده شد و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های t تک‌نمونه‌ای مستقل و t دونمونه‌ای مستقل استفاده شد.

یافته‌ها: از تحلیل اطلاعات پرسشنامه، مؤثرترین عوامل بافتی، پرکاربردترین منابع، اهداف، موانع و مشکلات در مسیر جستجوی اطلاعات در دانشگاه مورد شناسایی قرار گرفت.

نتیجه‌گیری: نتایج حاصل از این مقاله نشان دهنده اهمیت بررسی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان در بازه‌های مختلف زمانی در داخل دانشگاه است تا براساس نتایج حاصل از آن برنامه ریزی‌های لازم در خصوص بهبود دسترسی دانشجویان به اطلاعات علمی موردنیاز انجام شود.

کلیدواژه‌ها: رفتار اطلاع‌یابی، دانشجویان، دانشگاه خوارزمی

دریافت: ۹۵/۱۱/۲۵
ویرایش: ۹۶/۰۴/۰۲
پذیرش: ۹۶/۰۵/۰۴

مقدمه

امروزه، اطلاعات به‌عنوان یکی از عناصر کلیدی زندگی انسان به شمار می‌آید؛ که نقش بسزایی را در زندگی ایفا می‌کند؛ و از طرفی اطلاعات به دلیل پیشرفت‌های عجاب‌آور علوم و فنون، استفاده از رایانه‌ها در امور جاری رایانه‌ها در امور جاری و پیدایش وب و استفاده از سیستم‌های موبایلی و محیط‌های مجازی مختلف، همواره در حال افزایش است. همچنین علاوه برافزایش کمی منابع علمی، شکل‌های مختلف اطلاعات نیز دستخوش تحول گردیده است که با گستردگی اطلاعات، اطلاع‌یابی برای انسان امری حیاتی و ضروری است. از آنجاکه یکی از اهداف تولید و انتشار اطلاعات، تأمین نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان است. کسب اطلاعات درباره استفاده‌کنندگان می‌تواند در شناخت نیازها و رفع مشکلات آن‌ها در جستجوی اطلاعات مؤثر واقع شود.

در دانشگاه‌ها "آموزش" و "پژوهش" دو کارکرد اصلی به شمار می‌آید که پرداختن به آن‌ها مستلزم استفاده‌ی صحیح و به‌موقع از دانش و اطلاعات موجود است این فرایند مستلزم آن است که دانشجویان محمل‌های اطلاعاتی و شیوه‌ی

یافتن دانش و اطلاعات موردنیاز خود را در آن دانشگاه بشناسند و مورد ارزیابی قرار دهند و بر دانش خود بیفزایند. دانشجویان هر دانشگاهی برای دسترسی به اطلاعاتی درباره مقالات و کتاب‌ها و منابع اطلاعاتی تازه در جهت انجام کارهای تحقیقی، کلاسی، پروژه و پایان‌نامه‌ها و پژوهش‌های خود نیاز به اطلاعات دقیق و منظمی دارند و برای رسیدن به این اطلاعات رفتارهای اطلاعاتی مختلفی از خود نشان می‌دهند که خود متأثر از عوامل بافتی موجود در دانشگاه که خود یک بافت کلی است نظیر سن، جنس، تأهل، موقعیت اسکان، عوامل شخصیتی افراد و منابع موجود در کتابخانه‌های مرکزی و عمومی دانشگاه، هیئت‌علمی، سایت دانشگاه و دانشکده‌ها، کارگاه‌های آموزشی و درس‌گروهی‌ها و همایش‌های دانشگاه، جلسات دفاع پایان‌نامه‌ها و ... است.

با توجه به بررسی‌های انجام‌شده توسط محقق تاکنون پژوهش‌های زیادی در زمینه‌ی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه‌های مختلف انجام شده است، اما تاکنون هیچ پژوهشی در زمینه‌ی تأثیر عوامل بافتی بر روی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان برای کسب اطلاعات علمی انجام نشده است که خلای را در پژوهش‌ها نشان می‌دهد

زیرا که رفتار اطلاع‌یابی بر اساس بافت‌های متفاوت و برای کسب اطلاعات مختلف متغیر است.

عاصمی و همکاران (۱۳۹۲) پژوهشی با عنوان "بررسی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی: مطالعه موردی واحد نجف‌آباد" انجام دادند. یافته‌ها نشان می‌دهد که مهم‌ترین منبع اطلاعاتی برای دانشجویان، شخص آگاه در موضوع، مهم‌ترین هدف اطلاع‌یابی، نگارش پایان‌نامه و مهم‌ترین ابزار مورداستفاده، نرم‌افزار کتابخانه است. در هنگام استفاده از کتابخانه دانشگاه مهم‌ترین منبع اطلاعاتی، کتب درسی؛ مهم‌ترین هدف از جستجوی اطلاعات در کتابخانه، انجام تکالیف درسی و مهم‌ترین منبع خدمات اطلاعاتی مورداستفاده کتاب است.

قاضی دزفولی و بیگدلی (۱۳۹۱) پژوهشی با عنوان بررسی رفتار اطلاع‌یابی از اینترنت توسط دانشجویان فنی و مهندسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول و مقایسه آن با مدل کولثاو انجام دادند که نتایج پژوهش نشانگر این مطلب است که میان جنسیت و انجام مراحل شش‌گانه‌ی مدل کولثاو، در دانشجویان مرد و زن دوره‌ی کارشناسی رشته‌های فنی و مهندسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول اختلاف معناداری وجود دارد، این اختلاف نشان می‌دهد که مردان دانشجویان هنگام جستجوی اطلاعات در اینترنت مراحل دوم، چهارم و ششم مدل کولثاو را بیشتر از زنان تجربه می‌کنند. همچنین دانشجویان موردپژوهش هنگام جستجوی اطلاعات از اینترنت به ترتیب اولویت نیاز، در مراحل اول، دوم، سوم و پنجم مدل کولثاو به همکاری و مداخله‌ی کتابدار نیازمندند.

طاهرزاده موسویان، رجبی و بیگدلی (۱۳۹۱)، پژوهشی را با عنوان "بررسی نقش عوامل مؤثر بر رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان و رابطه بین خودکارآمدی و رفتار اطلاع‌یابی آنان: مطالعه موردی دانشگاه صنعتی خاتم‌الانبیاء بهبهان" انجام دادند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد، تفاوت معنی‌دار میان دانشجویان (دختر و پسر) در مؤلفه‌های رفتار اطلاع‌یابی بود. از نظر دانشجویان مؤلفه‌های "جستجوی اطلاعات"، "نیازهای اطلاع‌یابی"، "استفاده از اطلاعات"، "موانع دسترسی به اطلاعات" و "منابع اطلاع‌یابی" به ترتیب بالاترین نقش و تأثیر را در رفتار اطلاع‌یابی دارند. آنان همچنین در اولویت‌بندی عواملی که منجر به عدم دسترسی کاربر به اطلاعات می‌شود به ترتیب موجود نبودن منابع اطلاعاتی در کتابخانه، کمبود وقت و عدم آشنایی خود با جست‌وجو در منابع چاپی اعلام نمودند. شرکت‌کننده‌ها از نظر روش‌های کسب اطلاعات موردنیاز بالاترین رتبه را به مراجعه مستقیم به منابع اینترنتی و سپس به مؤلفه‌های

دریافت کمک از دوستان و همکلاسی‌ها و در آخر به مشورت با کتابداران و دریافت کمک از آنان اختصاص دادند. یافته‌های دیگر نشان داد که بین مؤلفه‌های "موانع دسترسی به اطلاعات" و "جستجوی اطلاعات" از متغیر رفتار اطلاعاتی با متغیر خودکارآمدی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

درزی (۱۳۹۰) نیز در پژوهشی با عنوان بررسی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه مازندران در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته به بررسی توانمندی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه مازندران در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته قابل‌دسترس در دانشگاه مازندران پرداخته که یافته‌ها نشان می‌دهد که بیشتر از طریق سایت کتابخانه مرکزی با نحوه استفاده از پایگاه‌ها آشنا شدند. پوشش موضوعی پایگاه‌ها نیز به میزان متوسط پاسخگوی نیاز اطلاع‌یابی دانشجویان می‌باشد. پایگاه‌های زیور بیشتر از پایگاه‌های دیگر مورداستفاده قرار گرفته است. همچنین اکثر دانشجویان از موتورهای جستجو بیشتر از راهنماهای موضوعی و ابر موتورهای جستجو جهت بازیابی اطلاعات استفاده می‌کنند. دانشجویان هدف از جستجوی اطلاعات را تحقیق و پژوهش و تهیه و تنظیم مقاله عنوان کرده‌اند.

پروینی و جلالی دیزجی (۱۳۸۹) پژوهشی با عنوان رفتار اطلاع‌یابی و وب جهانی: بررسی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی در محیط وب باهدف کشف و تدوین الگوهای رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی کرمانشاه در محیط وب انجام داده‌اند که نتایج نشان می‌دهد که الگوی اطلاع‌یابی مناسب دانشجویان مبتنی بر سه سطح جست‌وجو، دستیابی پردازش و هشت مرحله یعنی سه مرحله‌ی شروع، پیگیری و مرور در سطح جست‌وجو، دو مرحله‌ی گزینش و به‌روزرسانی در سطح دستیابی و سه مرحله‌ی فایل کردن، آرشیو کردن و سازماندهی اطلاعات متعلق به سطح پردازش است. عوامل اصلی مؤثر بر سطوح الگوی اطلاع‌یابی نیز شناسایی و گزارش شده است و موانع اصلی در دو سطح دستیابی و سازماندهی اطلاعات، معتبر نبودن برخی از سایت‌های موضوعی، روزآمد نبودن برخی منابع، کندی و قطع ناگهانی اینترنت، قطع اشتراک مجلات الکترونیکی، تمام متن نبودن بعضی اطلاعات و عدم آشنایی دانشجویان با روش تحقیق بوده است.

اکبری (۱۳۸۹)، پژوهشی با عنوان بررسی "نیازهای اطلاع‌یابی و رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر" با روش پیمایشی انجام داد. یافته‌های پژوهش نشان داد، دانشجویان از منابع

توری^۱، رابینسون^۲ و باودن^۳ (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان رفتار اطلاع‌یابی یادگیرندگان از راه دور: مطالعه موردی پردیس بین‌المللی دانشگاه لندن به بررسی و مقایسه‌ی رفتار اطلاع‌یابی ۶۴۹ دانشجو از ۸۱ کشور که از راه دور آموزش می‌دیدند پرداخته‌شده است. نتایج این پژوهش رفتار اطلاع‌یابی پیچیده‌ای را تأکید می‌کند که متأثر از عوامل مختلف است و همیشه یک الگوی مشخص وجود ندارد. عواملی مثل جنسیت، سن و موقعیت جغرافیایی؛ و مهم‌ترین عوامل مؤثر بر رفتار اطلاع‌یابی شامل سطح و موضوع مطالعه، سهولت و سرعت دسترسی و آشنایی از منابع است. همچنین در این پژوهش برای تهیه‌ی ویژگی‌های زمینه‌ای دانشجویان مدل ویلسون پیشنهاد شده است.

بریندسی^۴ و دیگران (۲۰۱۳) در تحقیقی با عنوان "جستجوی اطلاعات و عادات جستجوی فیزیکدانان و ستاره‌شناسان یونان": مطالعه موردی دانشجویان مقطع کارشناسی به بررسی جستجوی اطلاعات و رفتارهای اطلاع‌یابی دانشجویان کارشناسی فیزیک، ستاره‌شناسی و مکانیک دانشگاه آتن باهدف شناسایی نیازهای اطلاعاتی و میزان آشنایی آن‌ها با استفاده از راه‌های مختلف جستجو که مورد قبول‌شان است پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که اولویت دانشجویان کارشناسی برای استفاده از منابع اطلاعاتی، دسترسی سریع به اطلاعات است؛ آن‌ها بیشتر برای جستجوی اطلاعات از گوگل اسکالر استفاده می‌کنند؛ علاوه بر این، آن‌ها به‌ندرت و هرگز برای کسب اطلاعات به سمینارها یا کنفرانس‌ها و کتابخانه‌ی دانشکده مراجعه می‌کنند؛ و همچنین از وجود برخی از منابع اطلاعاتی عمومی آگاهی ندارند؛ و در جستجوی اطلاعات از جستجوی ساده استفاده می‌کنند و در جستجوی پیشرفته فقط از دو روش عملگرهای بولی و برشی استفاده می‌کنند.

کاتالانو^۵ (۲۰۱۲)، پژوهشی با عنوان "الگوهای رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در تحقیقات تجربی منتشره از سال ۱۹۹۷ تا ۲۰۱۲ انجام داده است که این بررسی نشان داد که دانشجویان تحصیلات تکمیلی مانند هر متقاضی دیگر اطلاعات، ابتدا تحقیقات خود را بر روی اینترنت شروع کرده و با مشاوران هیئت‌علمی قبل از افراد دیگر مشورت می‌کنند. این گروه از کتابخانه، بسته به نوع

الکترونیکی بیشتر از سایر منابع استفاده می‌کنند و بیشترین میزان کسب اطلاعات تخصصی خود را حضور در گردهمایی‌های علمی داخلی می‌دانند. بیشترین مشکلات دانشجویان در به دست آوردن اطلاعات کمبود وقت و عدم تسلط به زبان خارجی و محدودیت ساعات کار کتابخانه عنوان شده است. منابع کسب اطلاعات به ترتیب اولویت، منابع الکترونیکی، مجله، کتاب و پایان‌نامه می‌باشد. همچنین میزان استفاده از زبان‌های منابع اطلاعاتی به ترتیب اولویت زبان فارسی، انگلیسی و عربی می‌باشد و همچنین کمبود وقت را یکی از مهم‌ترین عامل عدم دسترسی به اطلاعات ذکر کرده‌اند. و هدف اصلی از جستجوی اطلاعات را انجام تکالیف درسی می‌دانند.

نارمنجی و نوکاریزی (۱۳۸۸) نیز در پژوهش دیگری تحت عنوان رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه بیرجند و فردوسی بر اساس الگوی فراگرد جستجوی اطلاعات کولثو به بررسی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های بیرجند و فردوسی در فراگرد تهیه طرح پژوهش پایان‌نامه‌های خود براساس الگوی فراگرد جستجوی اطلاعات کولثو پرداخته است که یافته‌ها نشان می‌دهد که به‌طور کلی بین دانشجویان مرد و زن، همچنین بین دانشجویان حوزه‌های تحصیلی مختلف (علوم انسانی، علوم پایه، فنی و مهندسی و کشاورزی) از نظر احساسات و اندیشه‌های حاکم بر مراحل مختلف فراگرد جستجوی اطلاعات تفاوت معناداری وجود ندارد.

راد (۱۳۸۸) در پژوهشی تحت عنوان "رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی در استفاده از شبکه جهانی وب: به این نتیجه رسید که دانشجویان میزان تأثیر اینترنت را بر فعالیت‌های آموزشی-پژوهشی خود در حد زیاد می‌دانند، لیکن در استفاده از آن با محدودیت‌ها و موانعی مواجه‌اند و در هر یک از مراحل اطلاع‌یابی خود راهبردها و رویکردهای مختلفی را به کار می‌گیرند، اما رویکردهای غالب شامل استفاده از موتورهای جستجو جهت شناسایی سایت‌های دربردارنده اطلاعات موردنیاز، استفاده از پیوندهای ارجاعی و مرور سر عنوان‌های آغازین سایت و استفاده از خدمات آگاهی‌رسانی جاری در حوزه‌های پژوهشی موردعلاقه است، همچنین تفاوت معنی‌داری میان رفتار دانشجویان در گروه‌های مختلف آموزشی وجود دارد

¹ Tury

² Robinson

³ Bawden

⁴ Breindsi

⁵ Catalano

دانشگاه نیز شامل محیط‌های اطلاعاتی و وضعیت دموگرافیکی دانشجویان در دانشگاه خوارزمی می‌باشد. محیط‌های اطلاعاتی: شامل کتابخانه‌های دانشکده‌ای و مرکزی، سالن‌های مطالعه، همایش‌ها، کارگاه‌های آموزشی، سایت‌های کامپیوتر، خوابگاه‌های دانشجویی، اتاق اساتید است.

وضعیت دموگرافیکی دانشجویان نیز شامل جنسیت، محل سکونت و وضعیت تاهل دانشجویان می‌باشد.

پرسش‌های پژوهش:

- ۱) عوامل بافتاری مؤثر بر رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه خوارزمی کدامند؟
- ۲) انواع رفتارهای اطلاع‌یابی بافت محور دانشجویان کدامند؟
- ۳) چه موانع و مشکلاتی در دانشگاه در مسیر جستجوی اطلاعات وجود دارد؟
- ۴) عوامل جمعیت‌شناختی (جنسیت، سن، محل سکونت، مقطع تحصیلی) چه تأثیری بر رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دارند؟

روش

این پژوهش از بعد هدف کاربردی و برحسب نحوه گردآوری داده‌ها (طرح تحقیق) از نوع توصیفی است. درواقع این روش کمی، به خاطر ماهیت پرسش‌های پژوهشی و همچنین از آنجایی که محقق قصد تعمیم نیز تا حدودی دارد، انتخاب‌شده است و اهداف اساسی تحقیق پیمایشی توصیفی شامل توصیف ویژگی‌های جامعه تحت مطالعه، تخمین درصدها در جامعه، پاره‌ای پیش‌بینی‌ها و آزمون روابط هم‌پیوندی است. (پاول، ۱۳۸۵، ص ۵۸)

جامعه‌ی آماری پژوهش کلیه‌ی دانشجویان در حال تحصیل دانشگاه خوارزمی در زمان انجام پژوهش می‌باشد که جعفر کیوانی معاون آموزشی دانشگاه خوارزمی در نشست خبری بعدازظهر ۳۰ تیر ۱۳۹۳ اظهار داشته است: تعداد دانشجویان دانشگاه خوارزمی به ۱۴۰۰۰ نفر می‌رسد.

برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد با توجه به اطلاعات در دسترس، تعداد دانشجویان در زمان اجرای پژوهش حدود ۱۴۰۰۰ است. حجم نمونه در این پژوهش ۳۷۰ نفر می‌باشد.

در این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته که محقق آن را از طریق منابع مربوطه و مشاوره با صاحب‌نظران این حوزه تنظیم کرده است، استفاده شد. این پرسشنامه شامل مجموعه ۳۰ سؤال در سه بخش تنظیم‌شده است بخش اول سؤال‌های مربوط به اطلاعات جمعیت

مطالعات رشته خود استفاده می‌کنند. علاوه بر این، رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان بین‌المللی و داخلی و همچنین دکتری و کارشناسی ارشد متفاوت است.

بر اساس پیشینه‌های پژوهش که در زمینه‌ی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان در ایران و جهان انجام‌شده است؛ در بیشتر پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه‌ی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان در ده سال اخیر، به بررسی استفاده از اینترنت و منابع الکترونیکی پرداخته‌شده است. همچنین با مطالعه پژوهش‌های انجام‌شده در این ده سال می‌توان دید که در بررسی دانشجویان دانشگاه‌های مختلف می‌توان به تفاوت‌های رفتار اطلاع‌یابی در هر یک از دانشگاه‌ها پی برد که یکی از دلایل آن نیز عوامل بافتی است که دانشگاه‌های مختلف دارند.

این پژوهش درصدد است رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه خوارزمی را در دسترسی به اطلاعات علمی، مورد مطالعه قرار دهد و عوامل بافتی تأثیرگذار بر این رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان را مورد بررسی قرار داده و در آن بیشترین و کمترین عوامل تأثیرگذار بر این رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان را در دسترسی به اطلاعات علمی را تعیین نموده و ضمن تعیین نقاط قوت و ضعف دانشگاه در جهت سرعت بخشیدن و دسترس‌پذیر کردن اطلاعات مورد نیاز دانشجویان پیشنهادها را در جهت توسعه و بهبود در خدمات اطلاع‌رسانی و دسترسی به اطلاعات در این زمینه ارائه شود. نظرات دانشجویان به روند انتخاب نوع منابع اطلاعاتی می‌تواند تأثیرگذار باشد. با انجام این تحقیق و شناختی که از دانشجویان دانشگاه و رفتار اطلاع‌یابی و موانع و چالش‌های موجود بر سر راه آن‌ها و از طریق بررسی عوامل بافتی تأثیرگذار بر روی آن‌ها و رفتارهای متنوع متأثر از آن عوامل، منابع اطلاعاتی مورد نیاز هر گروه آموزشی و نوع منابع را می‌توان مشخص کرد و همچنین از نتایج حاصله در برنامه‌ریزی‌های آتی دانشگاه می‌توان استفاده کرد و با تصمیم‌گیری‌های درست از صرف هزینه‌های غیرضروری کاسته و در رفع کاستی‌های احتمالی موجود، ارائه‌ی الگویی مناسب جهت مجموعه‌سازی، بهبود مجراهای دستیابی به اطلاعات و در نهایت به ارتقا سطح کیفی پژوهش و آموزش می‌توان کمک کرد.

تعریف عملیاتی:

در این پژوهش فقط زمینه‌های مختلف و عوامل بافتی مربوط به بافت کلی دانشگاه مدنظر است و عوامل بافتی و وضعیت‌های مختلفی که در زندگی روزمره‌ی دانشجویان در خارج از دانشگاه رخ می‌دهد مدنظر نیست. عوامل بافتی

بررسی نقاط ضعف پرسشنامه برطرف شد؛ و به‌منظور بررسی پایایی، پرسشنامه‌ی ۳۰ سؤالی، ۳۰ پرسشنامه در بین دانشجویان دانشگاه خوارزمی توزیع شد و پس از ورود اطلاعات به‌دست‌آمده در نرم‌افزار SPSS ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه پژوهش ۰/۸۲۶ درآمد. به‌منظور تحلیل داده‌های جمع‌آوری‌شده از طریق پرسشنامه داده‌های پژوهش در دو بخش آمار توصیفی (فراوانی و درصد) و آمار استنباطی با استفاده از نرم‌افزار آمار SPSS نسخه ۲۲، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در این پژوهش برای رسیدن به نتایج از روش آماری پارامتریک (آزمون‌های t تک نمونه‌ای، t دو نمونه‌ای مستقل) استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های پژوهش در دو بخش توصیفی و استنباطی بیان شده است. از میان نمونه آماری ۷۵ درصد را زنان و ۲۵ درصد را مردان تشکیل می‌دهند که از این تعداد ۱۸/۴ درصد متأهل و ۸۱/۶ درصد مجرد می‌باشند؛ و ۲۶/۵ درصد ساکن خوابگاه‌های

شناختی که ۵ سؤال است بخش دوم ۲۳ سؤال بسته پاسخ (۱۳ سؤال برای تعیین عوامل مؤثر بر بافت و ۱۰ سؤال برای تعیین منابع اطلاعاتی مورد استفاده دانشجویان) تا از طریق بررسی پاسخ‌های دانشجویان، سؤال‌های پژوهش پاسخ داده شود. بخش سوم دو سؤال چندگزینه‌ای است که دانشجویان می‌توانند بیش از یک مورد را انتخاب کنند و اگر مورد دیگری به نظرشان می‌آید اضافه کنند. در بخش دوم مقیاس بکار رفته در ۲۳ سؤال بسته پاسخ این پرسشنامه، مقیاس لیکرت دارای سه سطح (کم، متوسط، زیاد) در نظر گرفته شده است. برای انجام پژوهش در کل، پرسشنامه‌ها در میان دانشجویان دانشگاه خوارزمی از طریق ایمیل و حضوری و در محوطه دانشگاه در سایت‌های کامپیوتر، کتابخانه‌ها، سالن‌های دانشکده‌ها و تعدادی نیز در خوابگاه‌ها توزیع شد که از این تعداد ۱۹۶ پرسشنامه عودت داده شد. برای تدوین پرسشنامه پس از مطالعه متون و پژوهش‌های مرتبط در این زمینه، سؤال‌های پژوهش استخراج گردید و به‌صورت یک پرسشنامه تدوین و برای بررسی روایی به اساتید رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی ارائه شد و پس از

جدول ۱. خلاصه نتایج آزمون t تک نمونه‌ای مستقل برای عوامل مؤثر بر رفتار اطلاع‌یابی و منابع مورد استفاده

عوامل مؤثر	تعداد	میانگین	t	df	sig
سایت‌های کامپیوتر دانشگاه	۱۹۶	۲/۱۷۸۶	۱۲/۳۸۴	۱۹۵	۰/۰۰۰
جلسات دفاع از پایان‌نامه‌های دانشجویان دانشگاه	۱۹۶	۱/۲۵۵۱	-۷/۱۱۸	۱۹۵	۰/۰۰۰
SI	۱۹۶	۱/۶۷۶۲	۷/۳۵۶	۱۹۵	۰/۰۰۰
منابع پایان‌نامه‌ها	۱۹۶	۱/۳۹۲۹	-۲/۳۹۱	۱۹۵	۰/۰۱۸
مورد منابع اینترنتی و موتورهای جستجو	۱۹۶	۲/۵۰۵۱	۲۰/۱۶۱	۱۹۵	۰/۰۰۰
استفاده SI	۱۹۶	۱/۹۱۳۸	۱۴/۶۱۶	۱۹۵	۰/۰۰۰

جدول ۲. توزیع فراوانی اهداف و مشکلات دانشجویان در استفاده از منابع

فرآوانی	درصد فراوانی
انجام کارهای پژوهشی	۹۶
اهداف جستجو	۱۲۸
انجام تکالیف درسی	۶۵/۳
نگارش کتاب	۳/۶
مطالعه برای امتحان	۴۵/۹
مشکلات جستجو	۳۹
وضعیت سرعت اینترنت خوابگاه	۱۹/۹
ناقص بودن منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ها	۳۶/۲
وضعیت سرعت اینترنت دانشگاه	۴۷/۴
انجام کارهای پژوهشی	۹۶
اهداف جستجو	۱۲۸
انجام تکالیف درسی	۶۵/۳
نگارش کتاب	۳/۶
مطالعه برای امتحان	۴۵/۹
مشکلات جستجو	۳۹
وضعیت سرعت اینترنت خوابگاه	۱۹/۹
ناقص بودن منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ها	۳۶/۲

۳. موانع و مشکلات موجود در دانشگاه در مسیر جستجوی اطلاعات علمی کدام‌اند؟

با توجه به جدول ۲، دانشجویان دانشگاه خوارزمی مهم‌ترین مانع و مشکل در دانشگاه را وضعیت سرعت اینترنت دانشگاه (۴۷/۴ درصد) بیان کرده‌اند و بعد از آن ناقص بودن منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ها (۳۶/۲ درصد) و در آخر سرعت اینترنت خوابگاه (۱۹/۹ درصد) بیان کرده‌اند.

۴. بررسی رابطه بین عوامل جمعیت شناختی (جنسیت، وضعیت تأهل، محل سکونت) بر رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان:

جنسیت:

با توجه به جدول ۳، عوامل مؤثر بر رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان در داخل دانشگاه بین دانشجویان مرد و زن تفاوت معناداری وجود ندارد. فقط در مورد دو عامل حاشیه‌ی نشست‌ها و همایش‌ها و سمینارهای دانشگاه خوارزمی و انجمن‌های دانشجویی دانشگاه تفاوت معنادار است و دانشجویان زن بیشتر از دانشجویان مرد این عوامل را دریافتن اطلاعات علمی مؤثر می‌دانند.

با توجه به اطلاعات جدول ۳، دانشجویان مرد وزن در استفاده از منابع اطلاعاتی تفاوت معناداری ندارند و به نسبت

دانشگاه هستند و ۷۳/۵ درصد ساکن خوابگاه نمی‌باشند. پرسش‌های پژوهش:

۱. عوامل بافتاری مؤثر بر رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه خوارزمی کدام‌اند؟

بر اساس اطلاعات بدست آمده از جدول ۱، سایت‌های کامپیوتر دانشگاه با میانگین (۲/۱۷۸۶) بیشترین تأثیر را در جستجوی اطلاعات علمی دانشجویان دانشگاه خوارزمی دارد. کمترین تأثیر را جلسه‌ی دفاع از پایان‌نامه‌های دانشجویان دانشگاه (۱/۲۵۵۱) دارد.

۲. انواع رفتارهای اطلاع‌یابی بافت محور دانشجویان کدام‌اند؟ با توجه به جدول ۱، دانشجویان دانشگاه خوارزمی برای جستجوی اطلاعات علمی خود بیشترین استفاده را از منابع اینترنتی و موتورهای جستجو (۲/۵۰۵۱) دارند و کمترین استفاده را از پایان‌نامه‌ها (۱/۳۹۲۹) دارند.

با توجه به اطلاعات جدول ۲، دانشجویان دانشگاه خوارزمی انگیزه‌ی خود را از استفاده از منابع اطلاعاتی و جستجوی اطلاعات علمی در داخل دانشگاه انجام تکالیف درسی (۶۵/۳ درصد) و بعد از آن انجام کارهای پژوهشی (۴۹ درصد)، مطالعه برای امتحان (۴۵/۹ درصد) و... و در آخر نگارش کتاب (۳/۶ درصد) بیان کرده‌اند.

جدول ۳. خلاصه نتایج آزمون *t* مستقل دو نمونه‌ای به تفکیک جنسیت

Sig (2-tailed)	Df	t	sig	میانگین		
				زن	مرد	
.۰۰۵	۱۹۴	-۲/۸۳۵	.۰۱۴۶	۱/۶۹۳۹	۱/۳۶۷۳	عوامل مؤثر
.۰۰۴	۸۶/۷۶۰	-۲/۹۲۰				حاشیه نشست‌ها، همایش‌ها و سمینارهای دانشگاه
.۰۲۶۰	۱۹۴	۱/۱۳۰	.۰۴۲۵	۲/۱۴۲۹	۲/۲۸۵۷	سایت‌های کامپیوتر دانشگاه
.۰۲۳۷	۹۰/۵۳۹	۱/۱۹۱				
.۰۰۴۸	۱۹۴	-۱/۹۸۶	.۰۰۰۷	۱/۵۷۱۴	۱/۳۴۶۹	انجمن‌های دانشجویی دانشگاه
.۰۰۳۳	۹۷/۱۳۴	-۲/۱۶۸				
.۰۱۶۵	۱۹۴	-۱/۳۹۴	.۰۱۶۵۰	۱/۶۹۵۴	۱/۶۱۸۵	<i>S_I</i>
.۰۱۵۴	۸۶/۹۸۶	-۱/۴۳۸				
.۰۹۷۵	۱۹۴	-۰/۳۱	.۰۱۲۰	۱/۹۱۴۳	۱/۹۱۲۲	منابع اطلاعاتی
.۰۹۷۳	۹۶/۰۷۷	-۰/۳۴				
۱/۰۰۰	۱۹۴	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۶۵۳۱	۰/۶۵۳۱	اهداف
۱/۰۰۰	۸۱/۸۴۲	۰/۰۰۰				
.۰۰۰۸	۱۹۴	۲/۶۸۲	.۰۰۰۰	۰/۱۸۳۷	۰/۳۶۷۳	برای پایان‌نامه
.۰۰۱۹	۶۹/۴۹۴	۲/۳۹۸				
.۰۰۰۱	۱۹۴	-۳/۳۱۴	.۰۰۰۰	۰/۳۹۴۶	۰/۱۴۲۹	مشکلات
.۰۰۰۰	۱۱۳/۹۱۲	-۳/۸۹۰				
.۰۲۱۷	۱۹۴	۱/۲۳۷	۱/۰۰۰۰	۰/۴۴۹۰	۰/۵۵۱۰	وضعیت سرعت اینترنت دانشگاه
.۰۲۲۱	۸۱/۸۴۲	۱/۲۳۳				
.۰۰۴۹	۱۹۴	-۱/۹۸۳	.۰۰۰۰	۰/۴۰۱۴	۰/۲۴۴۹	ناقص بودن منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ها
.۰۰۳۸	۹۲/۲۳۴	-۲/۱۱۰				

دارد و دانشجویان زن بیشتر از دانشجویان مرد معتقدند که در دسترس نبودن منابع و ناقص بودن منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ها جزو موانع و مشکلات جستجوی اطلاعات در داخل دانشگاه است.

وضعیت تاهل:

با توجه به جدول ۴، بین دانشجویان مجرد و متأهل در مورد عوامل مؤثر بر رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تفاوت معناداری وجود ندارد و هر دو گروه سایت‌های کامپیوتر دانشگاه را مهم‌ترین عامل مؤثر در جستجوی اطلاعات علمی می‌دانند. فقط در دو مورد آزمایشگاه‌ها و انجمن‌های دانشجویی، دانشجویان مجرد بیشتر از دانشجویان متأهل معتقدند که این

دو عامل در دسترسی به اطلاعات علمی مؤثرند با توجه به جدول ۴، بین دانشجویان متأهل و مجرد از نظر استفاده از منابع اطلاعاتی تفاوت معناداری وجود ندارد فقط دانشجویان متأهل بیشتر از دانشجویان مجرد از مجلات علمی و فنی استفاده می‌کنند.

با توجه به جدول ۴، بین دانشجویان مجرد و متأهل از نظر انگیزه‌ی جستجوی اطلاعات علمی اختلاف معناداری وجود

تقریباً مشابه از منابع اطلاعاتی برای جستجوی اطلاعات علمی خود استفاده می‌کنند؛ و هر دو گروه بیشترین استفاده را از منابع اینترنتی و موتورهای جستجو برای جستجوی اطلاعات علمی خود دارند.

با توجه به جدول ۳، بین اهداف دانشجویان زن و مرد تفاوت معناداری وجود ندارد و دانشجویان مرد و زن تقریباً اهداف جستجوی اطلاعات علمی یکسانی دارند. هر دو مهم‌ترین هدف خود را انجام تکالیف درسی می‌دانند. فقط دانشجویان مرد و زن در انگیزه‌ی نوشتن پایان‌نامه باهم تفاوت معناداری دارند و دانشجویان مرد بیشتر از دانشجویان زن با انگیزه‌ی نوشتن پایان‌نامه به جستجوی اطلاعات می‌پردازند.

با توجه به جدول ۳ دانشجویان مجرد و زن در مورد موانع و مشکلات موجود در مسیر جستجوی اطلاعات علمی در داخل دانشگاه نظرات شبیه به هم دارند و هر دو گروه معتقدند وضعیت سرعت اینترنت دانشگاه مهم‌ترین مانع در مسیر جستجوی اطلاعات علمی است؛ و فقط در دو مورد در دسترس نبودن منابع و ناقص بودن منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ها، تفاوت معناداری بین دانشجویان مرد و زن وجود

جدول ۴. خلاصه نتایج آزمون *t* مستقل دو نمونه‌ای مهم‌ترین عامل مؤثر بر رفتار اطلاع‌یابی براساس تاهل

Sig (2-tailed)	df	t	sig	میانگین			
				مجرد	متاهل		
۰/۱۸۱	۱۹۴	۱/۳۴۳	۰/۷۵۴	۲/۱۴۳۸	۲/۳۳۳۳	سایت‌های کامپیوتر دانشگاه	عوامل مؤثر
۰/۱۶۴	۵۵/۰۱۹	۱/۴۱۱					
۰/۰۸۰	۱۹۴	-۱/۷۶۰	۰/۰۰۰	۱/۵۵۶۳	۱/۳۳۳۳	انجمن‌های دانشجویی دانشگاه	
۰/۰۲۶	۷۶/۰۶۲	-۲/۲۷۱					
۰/۰۸۳	۱۹۴	-۱/۷۴۳	۰/۰۰۱	۱/۴۰۶۳	۱/۱۹۴۴	آزمایشگاه‌ها	
۰/۰۴۴	۶۴/۱۷۴	-۲/۰۵۹					
۰/۹۴۹	۱۹۴	۰/۰۶۵	۰/۴۷۷	۱/۶۷۵۵	۱/۶۷۹۵	Si	
۰/۹۴۵	۵۵/۹۰۲	۰/۰۶۹					
۰/۰۱۲	۱۹۴	۲/۵۲۷	۰/۰۰۶	۱/۴۷۵۰	۱/۸۰۵۶	مجلات علمی و فنی	منابع اطلاعاتی
۰/۰۲۵	۴۵/۲۰۶	۲/۱۷۱					
۰/۵۴۵	۱۹۴	۰/۶۰۶	۰/۴۳۲	۱/۹۰۵۶	۱/۹۵۰۰	Si	
۰/۵۵۹	۵۰/۳۵۳	۰/۵۸۸					
۰/۷۷۸	۱۹۴	۰/۱۸۹	۰/۶۹۷	۰/۶۵۰۰	۰/۶۶۶۷	انجام تکالیف درسی	اهداف
۰/۸۵۱	۵۱/۹۷۱	۰/۱۸۹					
۰/۴۳۸	۱۹۴	۰/۷۷۶	۰/۱۶۱	۰/۲۶۸۸	۰/۳۳۳۳	نداشتن اشتراک پایگاه‌های علمی معتبر	مشکلات جستجو
۰/۴۶۲	۴۹/۵۴۰	۰/۷۴۲					
۰/۰۲۵	۱۹۴	-۲/۲۶۴	۰/۰۰۰	۰/۵۱۲۵	۰/۳۰۵۶	وضعیت سرعت اینترنت دانشگاه	
۰/۰۲۱	۵۴/۶۸۶	-۲/۳۶۹					
۰/۶۹۱	۱۹۴	-۰/۳۹۸	۰/۳۹۲	۰/۳۶۸۸	۰/۳۳۳۳	ناقص بودن منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ها	
۰/۶۹۰	۵۲/۳۸۸	-۰/۴۰۱					
۰/۰۵۵	۱۹۴	-۱/۹۳۲	۰/۰۰۰	۰/۲۲۵۰	۰/۰۸۳۳	وضعیت سرعت اینترنت خوابگاه	
۰/۰۱۶	۷۴/۸۵۱	-۲/۴۷۴					

وضعیت سکونت:

با توجه به جدول ۵، دانشجویان خوابگاهی بیشتر از دانشجویان غیر خوابگاهی از سایت‌های کامپیوتر خوابگاه و جلسات دفاع دانشجویان دانشگاه برای جستجوی اطلاعات بهره می‌برند و در بقیه موارد بین دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی تفاوت معناداری از نظر عوامل مؤثر بر رفتار اطلاعاتی وجود ندارد.

با توجه به جدول ۵، دانشجویان خوابگاهی بیشتر از دانشجویان غیر خوابگاهی از پایان‌نامه‌ها استفاده می‌کنند و از آن‌ها برای جستجوی اطلاعات بهره می‌برند. در دیگر منابع اطلاعاتی اختلاف معناداری بین این دو گروه وجود ندارد.

با توجه به جدول ۵، دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی تقریباً انگیزه‌های مشابهی برای جستجوی اطلاعات علمی دارند؛ و مهم‌ترین انگیزه‌ی همه‌ی دانشجویان انجام تکالیف درسی می‌باشد. در بررسی هر کدام از انگیزه‌ها تنها در مورد،

ندارد و دانشجویان متأهل و مجرد در مورد انگیزه‌های موردپژوهش نسبت تقریباً مشابهی برای جستجوی اطلاعات علمی دارند؛ و هر دو گروه انجام تکالیف درسی را مهم‌ترین انگیزه برای جستجوی اطلاعات خود می‌دانند.

با توجه به جدول ۴، بین دانشجویان مجرد و متأهل درباره‌ی موانع و مشکلات موجود در دانشگاه در مسیر جستجوی اطلاعات اختلاف معناداری وجود ندارد فقط در مورد وضعیت سرعت اینترنت دانشگاه و وضعیت سرعت اینترنت خوابگاه دانشجویان مجرد بیشتر از دانشجویان متأهل آن‌ها را به‌عنوان موانع و مشکلات در مسیر جستجوی اطلاعات می‌دانند. با توجه به میانگین متغیرها دانشجویان متأهل مهم‌ترین مانع را نداشتن اشتراک پایگاه‌های اطلاعاتی و ناقص بودن منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ها می‌دانند درحالی‌که دانشجویان مجرد سرعت اینترنت دانشگاه را مهم‌ترین مانع در مسیر جستجوی اطلاعات علمی دانشجویان می‌دانند.

جدول ۵. خلاصه نتایج آزمون *t* مستقل دو نمونه‌ای برای عوامل مؤثر بر اساس سکونت

Sig(2-tailed)	df	t	sig	میانگین			
				غیرخوابگاه	خوابگاه		
.۰۹۵۲	۱۹۴	-.۰۶۰	.۰۷۱۱	۲/۱۸۰۶	۲/۱۷۳۱	سایت‌های کامپیوتر دانشگاه	عوامل مؤثر
.۰۹۵۲	۹۱/۶۱۳	-.۰۶۱					
.۰۰۰۰	۱۹۴	۸/۲۶۰	.۰۰۰۰	۱/۱۱۱۱	۱/۸۲۶۹	سایت‌های کامپیوتر خوابگاه	
.۰۰۰۰	۵۷/۵۱۳	۵/۸۴۴					
.۰۰۰۳	۱۹۴	۲/۹۹۳	.۰۰۰۰	۱/۱۹۴۴	۱/۴۲۳۱	جلسات دفاع از پایان‌نامه‌های دانشجویان دانشگاه	
.۰۰۱۴	۶۹/۰۱۲	۲/۵۱۹					
.۰۱۳۹	۱۹۴	۱/۴۸۴	.۰۱۱۸	۱/۶۵۴۹	۱/۷۳۵۲	<i>S_i</i>	
.۰۱۸۳	۷۶/۳۰۲	۱/۳۴۳					
.۰۰۱۳	۱۹۴	۲/۵۰۱	.۰۰۰۲	۱/۳۳۶۴	۱/۵۷۶۹	پایان‌نامه‌ها	منابع اطلاعاتی
.۰۰۲۷	۷۵/۷۲۴	۲/۲۵۲					
.۰۵۲۸	۱۹۴	.۰۶۳۳	.۰۳۴۷	۲/۴۸۶۱	۲/۵۵۷۷	منابع اینترنتی و موتورهای جستجو	
.۰۵۱۷	۹۵/۲۲۸	.۰۶۵۱					
.۰۶۰۲	۱۹۴	.۰۵۲۳	.۰۵۰۵	۱/۹۰۴۹	۱/۹۳۸۵	<i>S_i</i>	
.۰۶۲۰	۸۲/۶۱۷	.۰۴۹۸					
.۰۷۲۵	۱۹۴	.۰۳۵۲	.۰۴۶۵	.۰۶۴۵۸	.۰۶۷۳۱	انجام تکالیف درسی	اهداف جستجو
.۰۷۲۴	۹۱/۳۴۶	.۰۳۵۴					
.۰۰۰۶	۱۹۴	۲/۷۵۵	.۰۰۰۰	.۰/۱۸۰۶	.۰/۳۶۵۴	برای پایان‌نامه	
.۰۰۱۶	۷۵/۴۵۹	۲/۴۷۴					
.۰۶۱۴	۱۹۴	.۰/۵۰۵	.۰/۳۳۴	.۰/۲۷۰۸	.۰/۳۰۷۷	نداشتن اشتراک پایگاه‌های علمی معتبر	مشکلات جستجو
.۰۶۲۲	۸۶/۹۱۱	.۰/۴۹۴					
.۰۵۹۰	۱۹۴	-.۰/۵۴۰	.۰/۲۲۷	.۰/۴۸۶۱	.۰/۴۴۲۳	وضعیت سرعت اینترنت دانشگاه	
.۰۵۹۱	۹۰/۲۹۲	-.۰/۵۴۰					
.۰۱۰۵	۱۹۴	-.۱/۶۳۱	.۰۰۰۰	.۰/۳۹۵۸	.۰/۲۶۹۲	ناقص بودن منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ها	
.۰۰۹۲	۹۸/۲۱۹	-.۱/۷۰۲					
.۰۰۰۰	۱۹۴	۱۰/۳۸۷	.۰۰۰۰	.۰/۰۵۵۶	.۰/۵۹۶۲	وضعیت سرعت اینترنت خوابگاه	
.۰۰۰۰	۵۹/۱۰۹	۷/۵۷۹					

دانشجویان دانشگاه خوارزمی مهم‌ترین انگیزه و هدف خود از جستجوی اطلاعات علمی انجام تکالیف درسی عنوان کرده اند؛ در پژوهش‌های عاصمی و دیگران (۱۳۹۲) مهمترین انگیزه از استفاده از اطلاعات را انجام تکالیف درسی می‌داند که با این نتایج همخوانی و با پژوهش درزی (۱۳۹۰) که هدف از جستجوی اطلاعات را تحقیق و پژوهش عنوان کرده است مغایرت دارد. یافته‌ها نشان می‌دهد که هدف دانشجویان دانشگاه از جستجوی اطلاعات علمی ابتدا اطلاعات علمی مورد نیاز برای امور آموزشی و بعد از آن‌ها انجام امور پژوهشی می‌باشد.

عوامل دموگرافیکی (جنسیت، وضعیت تأهل و وضعیت سکونت) دانشجویان در رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تأثیری زیادی ندارد و دانشجویان مرد و زن، متأهل و مجرد و ساکن خوابگاه و غیر خوابگاه تفاوت رفتار اطلاع‌یابی زیادی باهم ندارند و تفاوت‌های اندکی در رفتارهای آن‌ها دیده می‌شود. این نتایج با نتایج پژوهش قاضی زاده دزفولی و بیگدلی (۱۳۹۱) و طاهرزاده و دیگران (۱۳۹۱) که نشان می‌دهد تفاوت معناداری میان دانش‌آموزان پسر و دختر در مولفه‌های رفتار اطلاع‌یابی وجود دارد.

بر اساس این پژوهش می‌توان نتیجه‌گیری کرد که بیشتر دانشجویان دانشگاه از سایت‌های کامپیوتر دانشگاه و از طریق منابع اینترنتی و موتورهای جستجو به جستجوی اطلاعات می‌پردازند و در جستجوی اطلاعات خود ابتدا اطلاعات مربوط به آموزش در اولویت می‌باشند و سپس به دنبال اطلاعات مربوط به پژوهش می‌باشند.

و از آنجایی که اکثر دانشجویان از سایت‌های دانشگاه برای کسب اطلاعات استفاده می‌کنند سرعت اینترنت آن را به‌عنوان مهم‌ترین مانع جستجوی اطلاعات در دانشگاه می‌دانند و بعد از آن نیز ناقص بودن منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ها را به‌عنوان مشکل جستجوی اطلاعات دانسته‌اند. با توجه به نتایج حاصل از پژوهش پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

- در دانشگاه خوارزمی از آنجایی که جایگاه کتابخانه‌ها در جستجوی اطلاعات در حال کم رنگ تر شدن است باید تمهیداتی اتخاذ شود تا جایگاه کتابخانه‌ها دوباره پررنگ تر شود.

- همچنین برای اینکه دانشجویان بتوانند اطلاعات را با سرعت بیشتری به دست آورند سرعت اینترنت سایت‌های دانشگاه و خوابگاه‌های دانشگاه بیشتر شود.

برای انجام پایان‌نامه، دانشجویان خوابگاهی انگیزه‌ی بیشتری نسبت به دانشجویان غیر خوابگاهی دارند. در بقیه موارد تفاوت معناداری باهم ندارند.

با توجه به اطلاعات جدول ۵ دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی موانع و مشکلات موجود در مسیر جستجوی اطلاعات نظرات شبیه به هم دارند و تنها در مورد سرعت اینترنت خوابگاه دانشجویان خوابگاهی بیشتر از دانشجویان غیر خوابگاهی بدان معتقدند همچنین با بررسی میانگین هر یک از متغیرها می‌توان گفت که دانشجویان خوابگاهی مهم‌ترین مانع و مشکل در مسیر جستجوی اطلاعات را سرعت اینترنت خوابگاه بیان کرده‌اند و کم‌اهمیت‌ترین را عدم همکاری اساتید دانشگاه بیان کرده‌اند. در حالی که دانشجویان غیر خوابگاهی مهم‌ترین عامل را وضعیت سرعت اینترنت دانشگاه و کم‌اهمیت‌ترین عامل را وضعیت سرعت اینترنت خوابگاه می‌دانند.

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌ها، به‌طور خلاصه، رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان متأثر از تمام عوامل مورد پژوهش بوده است و عوامل بافتاری مؤثر بر اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه خوارزمی از مؤثرترین عامل و کم‌تأثیرترین عامل به ترتیب: سایت‌های کامپیوتر دانشگاه و جلسات دفاع از پایان‌نامه‌های دانشجویان دانشگاه می‌باشد. این نتایج با نتایج پژوهش‌های طاهرزاده موسویان، رجبی و بیگدلی (۱۳۹۱) که اولین عامل دسترسی را اینترنت می‌داند و با پژوهش بریندسی و دیگران (۲۰۱۳) که دانشجویان به ندرت اطلاعات خود را از گردهمایی‌های علمی بدست می‌آورند هم‌خوانی دارد و با پژوهش عاصمی و همکاران (۱۳۹۲) و کاتالانو (۲۰۱۲) که مهم‌ترین راه کسب اطلاعات را شخص آگاه در زمینه می‌داند مغایرت دارد.

دانشجویان دانشگاه خوارزمی برای کسب اطلاعات علمی خود بیشتر از منابع اینترنتی و موتورهای جستجو استفاده می‌کنند و بعد از آن به ترتیب کتاب‌های درسی چاپی (۲/۳۶۲۲) و کمترین استفاده را از پایان‌نامه‌ها (۱/۳۹۲۹) دارند. این نتیجه با نتایج تحقیقات اکبری (۱۳۸۹)، پروینی و جلالی دیزجی (۱۳۸۹)، طاهرزاده موسویان، رجبی و بیگدلی (۱۳۹۱) و کاتالانو (۲۰۱۲) هم‌خوانی دارد. بر طبق یافته‌ها نمی‌توان به‌طور واضح بیان کرد که دانشجویان بیشتر از منابع چاپی استفاده می‌کنند یا از منابع الکترونیکی زیرا که منابع مورد استفاده از ترتیب مرتبی برخوردار نیست.

- Dezful Branch and a comparison to Kulthav Method. *Epistemology*. 18(5):51-72.
- Narmenji M, Nokarizi M (1389). Investigating information behavior of master students of Birjand and Ferdowsi universities based on Kulthau's information seeking process. *Iran Quarterly Journal of Sciences and technologies*. 26(1):145-166.
- Brindesi H, Monopoli M, Kapidakis S (2013). Information seeking and searching habits of Greek physicists and astronomers: a case study of undergraduate students. *Social and Behavioral Sciences*. 73. 785-793.
- Catalano A (2013). "Patterns of graduate students' information seeking behavior: a meta-synthesis of the literature", *Journal of Documentation*, Vol. 69 Iss: 2, pp.243-274
- George C, Bright A, Hurlbert T, Linke E.C, St. Clair G, Stein J (2006) Scholarly use of information: graduate students' information seeking behaviour *Information Research*, 11(4) paper 272 Available at <http://InformationR.net/ir/11-4/paper272.html>
- Heinstrom J (2005). "Fast surfing, broad scanning and deep diving: The influence of personality and study approach on students' information-seeking behavior", *Journal of Documentation*, Vol. 61 Iss: 2, pp.228 – 247.
- Tury S, Robinson L, Bawden D (2015). The Information Seeking Behaviour of Distance Learners: A Case Study of the University of London International Programmes. *The Journal of academic Librarianship*. 41.312-321.
- دانشگاه برای کمک به جستجو و کسب راحت تر اطلاعات علمی مورد نیاز دانشجویان بهتر است پایگاه های اطلاعاتی مرتبط با رشته های مورد پذیرش خود را مشترک شود.

References

- Akbari Gh (2010). Needs and Information-seeking behavior of Post graduates Students in Islamic Azad University of Boushehr. [Thesis of MA].
- Bigdeli Z, Shahiny Sh (2014). The complexities and evolution of the concepts of information and information behavior. *Human Information Interaction*. 1(3).
- Parvini Zh, Dizaji A (2010). A survey of information seeking behavior of the postgraduate students of Razi University in the World Wide Web environment. *Epistemology*. 3(11). 17-31.
- Seifi Maleki M, Senobari M, Bakhtiarpour S (2013). Comparative of Information-seeking behavior by Internet in the postgraduate students of Islamic Azad University. *Instruction and Evaluation*. 6(21).131-136.
- Taherzadeh-Mosavian S, Rajabi Gh, Bigdeli Z (1391). Information behavior of students and the realation between self-functioning and information behavior. *Library and Information Sciences Studies* 4:99-120.
- Ghazi-Dezfouli S, Bigdeli Z (1391). Investigating internet information behavior by engineering and technical students of Islamic Azad University,



Context-Based Information Seeking Behavior among Students of Kharazmi University

Ogholbebe Sheikh: MA. of knowledge & information science, Kharazmi University, (Corresponding author)

jamileh_66@yahoo.com

Nosrat Riahinia: Professor, Kharazmi University

Yazdan Mansourian: Associate Profesor, Kharazmi University

Abstract

Background and Aim: The present study has been done in order to survey contextualized information retrieval behavior by the students of Kharazmi University.

Methods: This is descriptive applied research. Statistical population includes all the students currently studying at the Kharazmi University in the time of research. Sample of research includes 196 students selected by convenience sampling method. In order to collect information a researcher-designed questionnaire was used. The questionnaire's reliability was 6.82 and its validity was confirmed some university professors. For analyzing data, One- sample T- test and independent samples T test were used.

Results: Results showed that the main efficient factor in information retrieval behavior of students was computer sites of the university. Students obtained their required scientific information through Internet resources via search engines. Their main aim in seeking scientific information was doing their assignments. Students primary aim of seeking scientific information was to collect educational information followed by research information.

Conclusion: The main impediment and problem on the way of information seeking at the university was low internet speed. Also, there was no significant differences between demographic factors (gender, marital status and resident's status) and information retrieval behavior of students. Only in some research variables we found significant differences.

Keywords: Information retrieval behavior, Context, Students, Kharazmi University.